

SERVICEPLAN 2019 - 2020

för Malå kommun

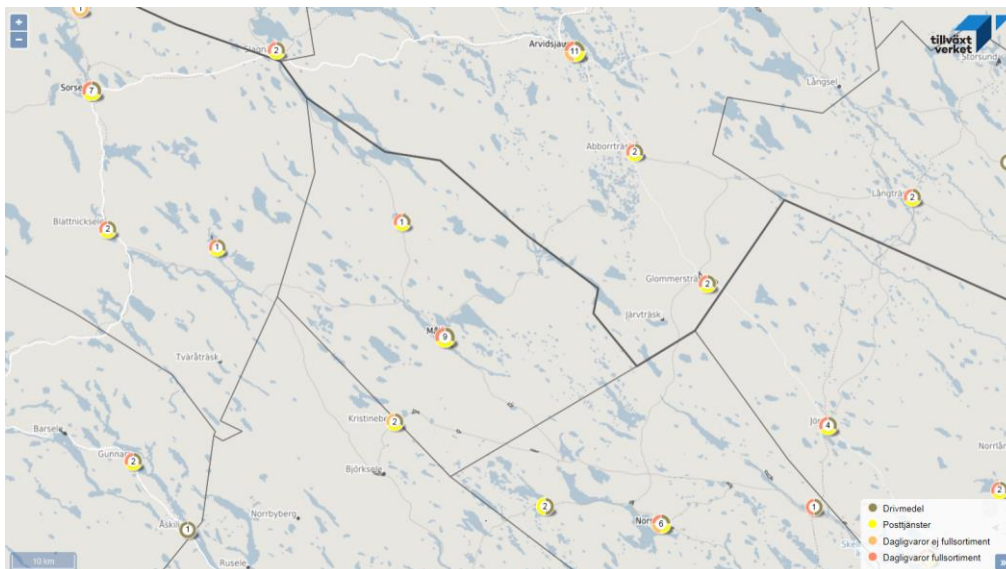
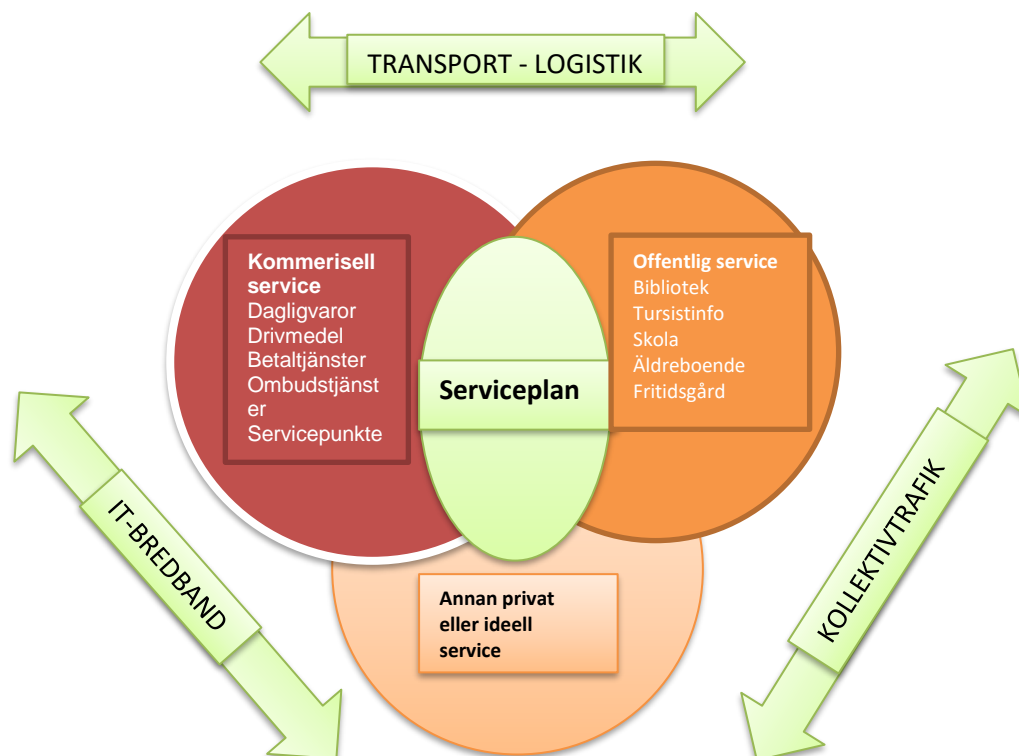

Bild över olika servicetjänster som erbjuds i Malå Kommun med gränsande kommuner.

(PIPOS maj 2019)

Fastställd av kommunfullmäktige 2019-06-24, § 109.

Serviceplan

Kommersiell serviceplan för Malå kommun 2019 – 2020

Fastställd av: Kommunfullmäktige

Datum: 2019-06-24

För revidering ansvarar: Utvecklingsavdelningen

Förord

Kommunen kommer under 2019 att anta arbetet med en revidering av översiktsplan. I arbetet med ÖP för delar av landsbygden kommer serviceplanen att vägas in samt frågor kring infrastruktur, bebyggelseutveckling, utvecklingsplaner från intresseföreningarna, turism, samt andra frågor som rör utveckling av landsbygden.

Kommunen har en nyckelroll i lokala utvecklingsfrågor och ansvarar för en stor del av den samhällsservice som finns i kommunen. Kommunen har till uppgift att ta fram planer samt ansvara för vård, skola och omsorg, landsbygdsutveckling, upphandling samt tillväxt inom näringslivet. Samordning av kommunal service samt privat och ideellt serviceutbud är också en mycket viktig uppgift. Enlig Kommunallagen (KL) ska kommunerna behandla alla medlemmar lika vid upphandling och det är inte tillåtet att gynna enskilda näringsidkare. Däremot får kommunen genomföra åtgärder för att allmänt främja näringslivet i kommunen vilket är viktigt. När det gäller upphandling är det av vikt att kommunerna i regionen skapar förenklade upphandlingsunderlag som underlättar för små och lokala anbudslämnare. Kommunen ska vidare planera varuförsörjningen på ett sådant sätt att behovet av statligt stöd till butiker och drivmedelsanläggningar i gles- och landsbygd kan bedömas. I Västerbotten utgör serviceplanerna en viktig resurs vid bedömning av stöd och därför prioriterats arbetet med framtagandet av serviceplaner.

Den kommersiella serviceplanen för Malå kommun finns kommunens strategiska serviceorter, serviceorter och servicepunkter beskrivna och vilken servicenivå som dessa bör omfatta.

En tillfredsställande service för företag och boende på lands- och glesbygd innebär mindre behov av långa inköpsresor och därmed minskat transportarbete och utsläpp. Samordnade inköpsresor kan också begränsa utsläppen. Energikartläggning och besparing i butiker minskar kostnader och bidrar till förbättrade överlevnadsförutsättningar samtidigt med miljömässiga vinster. Lokal upphandling till skola och omsorg kan bidra till minskade varutransporter liksom lösningar med samordnade varutransporter.

Möjligheterna till lokal upphandling kan också förbättra lanthandlarnas ekonomiska lönsamhet. Ekonomisk hållbarhet för lanthandeln och drivmedelshandeln innebär krav på tillräcklig omsättning och lönsamhet. Vid minskande kundunderlag, bristande köptrohet, sjunkande omsättning, betydande investeringsbehov och ökande driftkostnader blir det allt svårare att driva en funktionell butik. När butiksöverlåtelse aktualiseras finns ofta risk för nedläggning i stället.

I Västerbottens regionala serviceprogram 2014-2020 avgränsas servicen till dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, paket, försändelser och ombud samt servicepunkter. I Malå kommuns serviceplan har vi valt att använda samma avgränsningar gällande serviceutbud.

Innehåll

1 Inledning

2 BAKGRUND

3 MÅL OCH SYFTE

3.1 Övergripande mål för Malå kommun

3.2 Delmål

3.3 Syfte och metod

4 BEGREPP

4.1 Kommersiell service

4.2 Offentlig service

4.2.1 Statlig service

4.2.2 Regional service

4.2.3 Kommunal service

5 Definitioner kring service

5.1 Strategisk Serviceort

5.2 Serviceort

5.3 Servicepunkt

6 Åtgärder

6.1 Mål 1 – Externa åtgärder

6.1.1 Informera servicegivare om stödmöjligheter till kommersiell service.

6.1.2 Handläggning och stöd för hemsändningsbidrag

6.1.3 Information och kommersiell service

6.2 Mål 2– interna åtgärder

6.2.1 Utveckla en GIS baserad servicekarta för bättre samhällsplanering av kommersiell service

6.2.2 Kommunen ska vid revidering av översiktsplan integrera servicefrågorna

6.2.3 Utveckla samordning av varudistribution

6.3 Mål 3 - Utveckla serviceorten Adak.

6.3.1 Uppdatera behoven av service i landsbygden

6.3.2 Dialogmöten med servicegivare

6.4 Mål 4 – Utveckla servicepunkter i byar som har intresse

6.4.1 Analys av livsvillkor

6.4.2 Stöd av lokala servicelösningar

7 Avgränsningar

8 Nulägesanalys

8.1 Daqligvaruhandel

8.2 Drivmedel

8.3 Post-, apoteks-, system- och spelombud

8.4 Betaltjänster

8.5 Transporter och Närtrafiken

9 Stöd för kommersiell service

9.1 Stöd till kommersiell service i glesbygd – Region Västerbotten

9.2 Handlingsplan för Malå kommun 2019-2020

1 Inledning

I Malå kommun bor det 3117 personer (september 2018). Av dessa bor ungefär hälften utanför centralorten. För boende på landsbygden är tillgången till service av stor betydelse. Service som dagligvaror, drivmedel, betaltjänster, paket, post och ombud är viktiga för alla människor. Serviceorten fyller också en viktig social funktion som mötesplats för bygdens invånare. Orter som mister sin service blir mindre attraktiv för inflyttning.

För att kunna säkerställa att tillväxt även kan ske på landsbygden behövs en plan för både offentlig och kommersiell service. Sådan service är viktig för att skapa attraktiva boendemiljöer och nya möjligheter till jobb. Det är också helt avgörande att det finns en bra infrastruktur (vägar, bredbandsfiber och mobil uppkoppling) på landsbygden för att servicen ska kunna fungera för både boende och företag.

Under senare år har alternativa lösningar med andra leverantörer till drivmedel och livsmedel delvis bidragit till att viss handel ändå kan fortgå. En annan viktig faktor som inger hopp är utbyggnaden av det mobila telefonnätet och bredbandsfiber i bygderna. Med ny teknik öppnas möjligheten att utveckla landsbygden. Detta skapar också möjligheter för landsbygdsbutikerna, där den ”digitala lanthandeln” är den vägvisande visionen. Behoven av service ser lika ut för staden som för landsbygden, men förutsättningarna skiljer sig åt. Landsbygden präglas av glesare strukturer som påverkar det mesta som sker där, inte minst påverkar det tillgängligheten till service och infrastruktur. Detta särskilt viktigt i vår del av länet där glesbygd gäller i hela kommunen.

Ökande avstånd till service måste dock inte betyda sämre tillgänglighet för medborgaren. Tillgängligheten kan till och med öka trots längre avstånd till service. Vissa medborgare har blivit mer rörliga och det ökade pendlandet minskar till exempel problemet med tillgång till service och varor nära boendet, i och med att service kan utnyttjas innan eller efter arbetsdag. För vissa medborgare, som är mindre rörliga, blir dock tillgängligheten försämrad om servicen koncentreras. Förändrade köpmönster, e-handel, serviceutbud, demografisk utveckling – det finns många omvärldsfaktorer som påverkar både behoven av service men även utbudet av service. En viktig strategi för kommunen är att verka för att upprätthålla en god service i hela kommunen. Kommunen ska även arbeta för att läns- och kommungränser inte är ett hinder för tillgång till en god service för de som bor och verkar i kommunen.

De regionala serviceprogrammen har tillkommit i avsikt att stödja och stimulera arbetet med kommersiell och offentlig service i Sveriges gles- och landsbygd genom samarbete mellan regioner, kommuner och näringsliv. Det övergripande målet för det Regionala serviceprogrammet i Västerbottens län under genomförandeperioden 2014-2020 är att skapa förutsättningar för människor och företag att bo och verka i alla delar av länet genom att främja en tillfredsställande servicenivå utifrån realistiska förutsättningar och inom rimliga avstånd.

Service har olika innebörd för olika människor. För vissa kan närheten till en dagligvarubutik kännas avgörande, medan andra behöver besöka Arbetsförmedlingens kontor regelbundet. Närheten till skola, vård och omsorg på rimliga avstånd prioriteras men även utbudet av offentlig service i byn kan få barnfamiljer att flytta dit. Andra är beroende av en fungerande pakethandling, att kunna lämna dagskassor eller tanka fordon för att kunna starta och driva företag. Toleransnivån för hur långt man har till olika servicefunktioner är olika för olika

service och olika människor. Service kopplas till många olika aktörer; företag, myndigheter och kommuner, vilket kräver olika sätt att hantera servicefrågorna på.

2 Bakgrund

Regeringen uppdrog åt Länsstyrelserna i maj 2013 att utarbeta regionala serviceprogram för perioden 2014–2018. Vidare gav regeringen också uppdrag åt Tillväxtverket att i dialog med Länsstyrelsen utarbeta riktlinjer för framtagande och genomförande av dessa program. De regionala serviceprogrammen skulle lämnas till Näringsdepartementet senast 14 mars 2014 och träda i kraft den 1 april 2014.

Det regionala serviceprogrammet har utformats i samråd med ett brett partnerskap där representanter från näringslivskontoren i länets kommuner medverkat. I framtagande och genomförande av det regionala serviceprogrammet ska hållbarhetsdimensionerna beaktas med särskild fokus på jämställdhet mellan kvinnor och män, integration, mångfald samt miljö. Ansvar för genomförande och uppföljning av det regionala serviceprogrammet (RSP) för Västerbotten åligger Länsstyrelsen Västerbottens län fram till årsskiftet 2018/2019 då Region Västerbotten tar över ansvaret. RSP har haft ett varierat genomförande runt om i landet.

Erfarenheterna visar dock att regionala serviceprogrammet bland annat

- har fungerat som ramverk
- främjat samordning mellan olika aktörer och insatser för att öka tillgängligheten till service på lands- och glesbygd
- tydliggjort kopplingen mellan tillgänglighet till service och näringslivets utveckling

Andra framgångsfaktorer är

- Aktivt partnerskap
- Kontinuerlig processledning till kommunerna
- Kommunernas och den ideella sektorns engagemang

Länsstyrelsen i Västerbotten rekryterade en projektledare i juni 2017 för att arbeta med det regionala serviceprogrammet. Projektledaren är också den som genomfört processledningen. För att ett servicefrämjande arbete ska bli långsiktigt framgångsrikt och hållbart är målsättningen att Västerbottens alla kommuner ska skriva kommunala serviceplaner i samarbete med processledaren. Länsstyrelsen i Västerbotten har också under året 2018 reviderat RSP till att gälla för 2014-2020.

3 Mål och syfte

Serviceutvecklingen i Västerbotten ska främja samverkan mellan aktörer, program och andra strategiska förekommande insatser på regional nivå. Initiera samverkan på lokal och regional nivå som främjar utveckling av servicepunkter och innovativa lösningar för grundläggande service på landsbygden. Serviceprogrammet har till syfte att styra insatser för en god servicenivå i hela Västerbottens län. Målet är att kvinnor och män, oavsett etnicitet och ålder, ska ha likvärdig tillgång till dagligvaror och drivmedel.

Programmet ska vara ett styrande dokument i syfte att samla resurser och insatser för att uppnå detta mål om en god servicetillgänglighet i länet samt vara vägledande för användandet av stödet till kommersiell service. Programmet ska också kunna användas av andra myndigheter, organisationer och företag i syfte att samla resurser och insatser mot det gemensamma målet – en god servicenivå i länet.

3.1 Övergripande mål för Malå kommun

Målsättningen för Malå kommun är att

- säkerställa tillgång till god service inom rimliga avstånd för alla medborgare i hela kommunen.
- servicenivån ska bidra till att fler människor kan bo, leva och verka i kommunen.
- skapa attraktiva boende- och näringslivsmiljöer för att starta och driva företag.
- fler människor och verksamheter flyttar in men också attrahera fler besökare.

3.2 Delmål

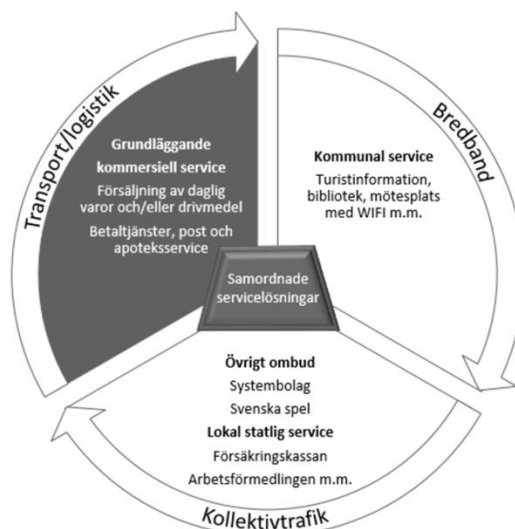
Delmålen är att

- Säkerställa att grundläggande kommersiell service finns i den strategiska serviceorten Malå samhälle och serviceorten Adak.
- Bibehålla och utveckla Malå och utveckla Adak.

3.3 Syfte och metod

Serviceplanen ska leda till ett ökat engagemang, förståelse och kunskap kring service som en del av kommunens arbete med näringslivs- och landsbygdsutveckling. Vilket bland annat medför att servicens funktioner konkret vägs in i kommunens långsiktiga och strategiska planering. Den ska även vara ett verktyg för att öka handlingsberedskapen i servicefrågor.

Processen för framtagning av serviceplan har varit genom medborgardialog i byar och centralort där vi eftersträvat ett underifrån perspektiv från medborgarna i kommunen. Dialog med olika avdelningar på kommunhuset där alla är berörda på ett eller annat sätt av serviceplanen. Dialog och möten med andra kommuner i länet genom serviceverkstäder som Länsstyrelsen anordnat. Detta har skapat kontakter och inspiration till hur andra runt om i landet arbetar aktivt med service på landsbygd och glesbygd. Serviceplanen ska vara ett levande dokument som hela tiden ska uppdateras och revideras och återkopplas till för att se att vi är på rätt väg och att utveckling sker. Handlingsplan ska ingå för att säkerställa att utveckling sker.

4 Begrepp

Nedan följer en generell beskrivning av begreppen:

Kommersiell service, offentlig service varav statlig service, regional service och kommunal service.

4.1 Kommersiell service

Med kommersiell service avses invånares och verksamheters tillgång till livs- och drivmedel men också förbrukningsvaror, apotek, post- och paketärenden, ombud för spel- och systembolag, bank, bredband, mobiltelefoni, vägar och transporter. Planen behandlar inte infrastrukturen vägar, mobiltelefoni och bredband.

4.2 Offentlig service

Offentlig service delas in i statlig, regional och kommunal service.

4.2.1 Statlig service

Den statliga servicen omfattar bland annat tillgång till Polis, Försäkringskassa, Arbetsförmedling och statliga myndigheter och verk, t.ex. Länsstyrelsen, Tillväxtverket, Skattemyndigheten, Pensionsmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Trafikverket.

4.2.2 Regional service

Region Västerbotten hanterar bland annat näringsliv (regionala stöd), infrastruktur, social välfärd, länskultur, kollektivtrafik och regional utveckling.

4.2.3 Kommunal service

I kommunal service ingår tillgång till barnomsorg, förskola/skola, äldreomsorg, bibliotek, beredskaps- och räddningstjänst, bostads-, bygg- och fastighetsärenden, planärenden, vatten och avlopp, avfall och återvinning, miljö och hälsoskyddsärenden, energiförsörjning, bredband samt service till näringsliv, kultur och fritidsverksamhet.

5 Definitioner kring service

I planen används begreppen Strategisk Serviceort, Serviceort och Servicepunkt som beskrivs här under.

Strategisk Serviceort - centralorten i kommunen med centrala samhällsfunktioner inom utbildning, vård och omsorg, fritid och kultur samt kommersiell service (kommunens huvudort).

Serviceort - den geografiska ort med omgivande landsbygd som utpekats av kommunen som särskild strategiskt viktig för tillgången till service. En serviceort erbjuder olika typer av service och som samordnas med utgångspunkt att stärka serviceutbudet för de som bor, verkar och besöker orten. Orten ska även fungera som en naturlig mötesplats.

Servicepunkt - ett lokalt serviceställe i kommunen som erbjuder ett mindre serviceutbud och utgör en viktig social mötesplats för boende, verksamma och besökande.

Exempel för att tydliggöra olika typer av service inom strategisk serviceort och serviceorten.

Ort	Kommunal service	Statlig service	Infrastruktur eller service	Kommersiell service	Ombudstjänster	Övrigt på orten
Malå	Förskola Grundskola Gymnasiefilial Vuxenutbildning Barnomsorg Äldrevård Särskilt boende Bibliotek Räddningstjänst Vatten och avlopp Renhållning Turistinformation	Polis Arbetsförmedling	Bredband (100Mbit/s) Väg Kollektivtrafik Elnät Mobilnät	Dagligvaror Drivmedel Sällanköpsvaror Bank Apotek Systembolag	Post och paketombud Betaltjänster Kontantuttag Spelombud Busstation	Skidbacke Ishall Ridhus Fotbollsplan Elljusspår Skoterleder Camping Hotell Föreningar Samfund Studieförbundet (Vuxenskolan ABF) Folktandvård Sjukstuga Gym
Adak	Boklåda Infopoint Hemsändningstjänst Samhällsrum Vatten och avlopp		Kollektivtrafik Elnät Väg Bredband (100Mbit/s) Mobilnät	Dagligvaror Drivmedelstation	Post och paketombud	Elljusspår Skoterled Fotbollsplan Föreningar Hälsorum

5.1 Strategisk Serviceort

På en Strategisk Serviceort ska kommunen ansvara för att förutsättningar skapas så att följande kommersiell och offentlig verksamhet och service finns tillgänglig:

- Livsmedelsbutik/dagligvarubutik
- Drivmedel
- Annan kommersiell service utifrån lokala förutsättningar t. ex apotek, café, frisör, postombud, postutlämning, ATG och systembolag, sällanköpsvaror, matställen
- Turistinformation
- Övernattningsmöjligheter
- Förskola, skola, barnomsorg
- Bibliotek/skolbibliotek

- Anläggningar, lokaler och spår för idrott och motion hela året för alla oavsett ålder, kön och etnicitet
- Samlingslokaler för kultur- och föreningsaktiviteter
- Omsorg och stöd till äldre och personer med funktionsnedsättning
- Räddningstjänst, kris och beredskap

Malå samhälle är en strategisk serviceort.

Det kan även handla om att samordna kommunens verksamhet vid serviceorterna. Vidare kan medborgare förvänta sig att kommunen arbetar för samordning och samverkan mellan olika aktörer kring hälso- och sjukvård samt tandvård.

5.2 Serviceort

Med Serviceorten Adak avses en dagligvarubutik med varuhemsändning, drivmedelstation, infopoint som ska fungera för utökad service på landsbygd främst med fokus på tillgänglighet av dagligvaror och drivmedel. Servicen är förlagd till dagligvarubutik och dess geografiska närhet där man också samlar annan kommersiell service. På serviceorten ska man kunna få hjälp med att utföra tjänster via Internet t ex köp/beställningar (e-handel), betaltjänster, söka information etc. Serviceorten ska också vara den naturliga mötesplatsen för byarna runt omkring. I Adak i anslutning till dagligvarubutiken finns det tillgång till ett samhällsrum/hälsorum som bland annat ska ge utökad service gentemot myndigheter, landsting och sjukvård och även fungera som fysisk och digital mötesplats.

Utvecklingspotentialen är stor för framtida användningsområden.

I Adak finns även ett utbud av fritidsaktiviteter och ett levande föreningsliv.

Buss avgår vardagar till och från Malå på morgon och kväll. Ett antal olika event ordnas årligen i Adak, allt från filmfestival på Sagabiografen till skidtävlingar och extremsporttävlingen Adak adventure med mera. Elljusspår och skoterleder hålls igång under säsongerna.

5.3 Servicepunkt

Med servicepunkt avses ett lokalt serviceställe i kommunen som erbjuder ett mindre serviceutbud och utgör en viktig social mötesplats för boende, verksamma och besökande. Byarna runt omkring serviceorterna kan utöka sin service och definiera sig som en servicepunkt. Kommunen utarbetar då i dialog med dessa vad som ska ingå i deras utbud av service.

6 Åtgärder

Det är viktigt att Malå Kommun arbetar både förebyggande och innovativt för att hitta samordningslösningar gällande service på landsbygden. Här behövs en kontinuerlig uppdatering av landsbygdens behov av service. Vidare att kommunen diskuterar lokala servicelösningar med byutvecklingsgrupper och medborgare. Genom att identifiera följande åtgärder kan servicen både utvecklas och säkerställas.

6.1 Mål 1 – Externa åtgärder

Säkerställa att nödvändig service finns på serviceorter och lokala servicepunkter i landsbygden.

6.1.1 Informera servicegivare om stödmöjligheter till kommersiell service.

Den kommersiella serviceplanen ska efter godkännande av kommunstyrelse och kommunfullmäktige omgående skickas ut till samtliga servicegivare i kommunen. I samarbete med Region Västerbotten kommer också utbildningsinsatser att genomföras som har till syfte att bättre möta framtidens utmaningar.

Ansvar för åtgärd: Utvecklingsavdelningen.

Finansiering av åtgärd: Tjänsten ingår i Utvecklingsavdelningens uppdrag.

6.1.2 Handläggning och stöd för hemsändningsbidrag

Kommunen arbetar på olika sätt för att uppnå god servicenivå. Ett led i detta arbete är möjligheten till hemsändning av dagligvaror. Syftet med insatsen i Malå kommun är att utveckla service för personer bosatta på landsbygden och möjliggöra för personer som på annat sätt saknar möjlighet att ta sig till närmaste livsmedelsbutik att bo kvar på landsbygden. Alternativ till servicen hemsändning av dagligvaror är servicen organiserade inköpsturer till närliggande butik. Regler för hemsändningsbidrag ses över regelbundet av Malå kommun för möta befintliga behov utifrån rådande förutsättningar.

Ansvar för åtgärd: Utvecklingsavdelningen

Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen och Länsstyrelsen Västerbotten (50/50)

6.1.3 Information och kommersiell service

Kommunen planerar för att tillhandahålla information och kommersiell service med fastlagda serviceorter. Utvärdering sker årsvis.

Exempel:

- a) Information om sevärdheter och turistiska attraktioner – Info Point
- b) Föreningsinformation
- c) Kommuninformation
- d) Kommunen verkar för Internetuppkoppling för åtkomst av kommunala men även statliga och privata tjänster på nätet för boende och besökande.
- e) Utveckling av mötesplats "Caféhörnan" och liknande som stärker den sociala samvaron på orten eller i byn.
- f) Hemsändningstjänst i serviceort.

Kommunen står för broschyrställ och anslagstavla, Informationsmaterial samt nödvändig utbildning.

Butikens står för 2 m² golvyta, exponering av informationsmaterial i broschyrställ, upplåta anslagstavla till ortens föreningar, bekosta internet uppkoppling och gratis tillgång till Wi-Fi, datorstöd för besökare, skapa en caféhörna, hemsändningstjänst av dagligvaror, delta i utbildningar samt fylla i statistik till kommunen.

Ansvar för åtgärd: Utvecklingsavdelningen
 Finansiering av åtgärd: max 15 000 kr/Serviceort via bygdemedel

6.2 Mål 2– Interna åtgärder

Säkerställa att nödvändig service finns på serviceorter och lokala servicepunkter i landsbygden.

6.2.1 Utveckla en GIS/PIPOS baserad servicekarta för bättre samhällsplanering av kommersiell service

För att underlätta planering av både kommersiell och offentlig service samt få en tydlig överblick över de förutsättningar som gäller för Malå kommun är det önskvärt att utveckla en GIS/PIPOS baserad servicekarta.

Ansvar för åtgärd: Miljö- och Byggavdelningen
 Finansiering av åtgärd: Miljö- och Byggavdelningen

6.2.2 Kommunen ska vid revidering av översiktsplan integrera serviceplanen

Vid revidering av kommunens översiktsplan ska servicefrågorna beaktas så att det skapas ett långsiktigt säkerställande av en fungerande kommersiell och offentlig service.

Ansvar för åtgärd: Miljö och Byggavdelningen i samverkan av Utvecklingsavdelningen
 Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen

6.2.3 Utveckla samordning av varudistribution

Utifrån uppkomna behov arbeta med samordning av varudistributionen mellan de olika aktörerna (servicegivare, transportörer, Länsstyrelsen och kommunen).

Ansvar för åtgärd: Kommunledningsgruppen i samarbete med trafikhandläggare
 Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen

6.3 Mål 3 - Utveckla serviceorten Adak.

Kommunen ska löpande följa upp att förutsättningar för att bevara och utveckla den kommersiella servicen på landsbygden och att den finns på serviceorten.

6.3.1 Uppdatera behoven av service på landsbygden

Arbetet med att uppdatera behoven för service på landsbygden för serviceorten sker genom interna samordningsmöten mellan berörda avdelningar/enheter i kommunen. Vidare genom dialoger med lokala utvecklingsgrupper i landsbygdsområdena.

Ansvar för åtgärd: Kommunledningsgruppen

6.3.2 Dialogmöten med servicegivare

En kontinuerlig dialog och uppföljning av verksamheterna på berörda serviceorter ska säkerställa att utvecklingen inte går åt fel håll.
Servicegivarnas behov kan stödjas genom finansiering från Region Västerbotten genom Landsbygdsprogrammet.
Handlar'n i Adak arbetar fram en handlingsplan för utveckling av verksamheten.

Ansvar för åtgärd: Utvecklingsavdelningen
Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen

6.4 Mål 4 – Utveckla servicepunkter i byar som har intresse

6.4.1 Analys av livsvillkor

Kommunen ska uppmärksamma förutsättningar för byar, utöver serviceorten Adak, som har intresse av att utveckla service på landsbygden genom infopoint eller annan informationsspridning av kommunal information och turistisk information. Kommunen ska stärka livsvillkoren för medborgarna på landsbygden.

6.4.2 Stöd av lokala servicelösningar

Respektive byaförening arbetar fram en handlingsplan för utveckling av servicelösningar.

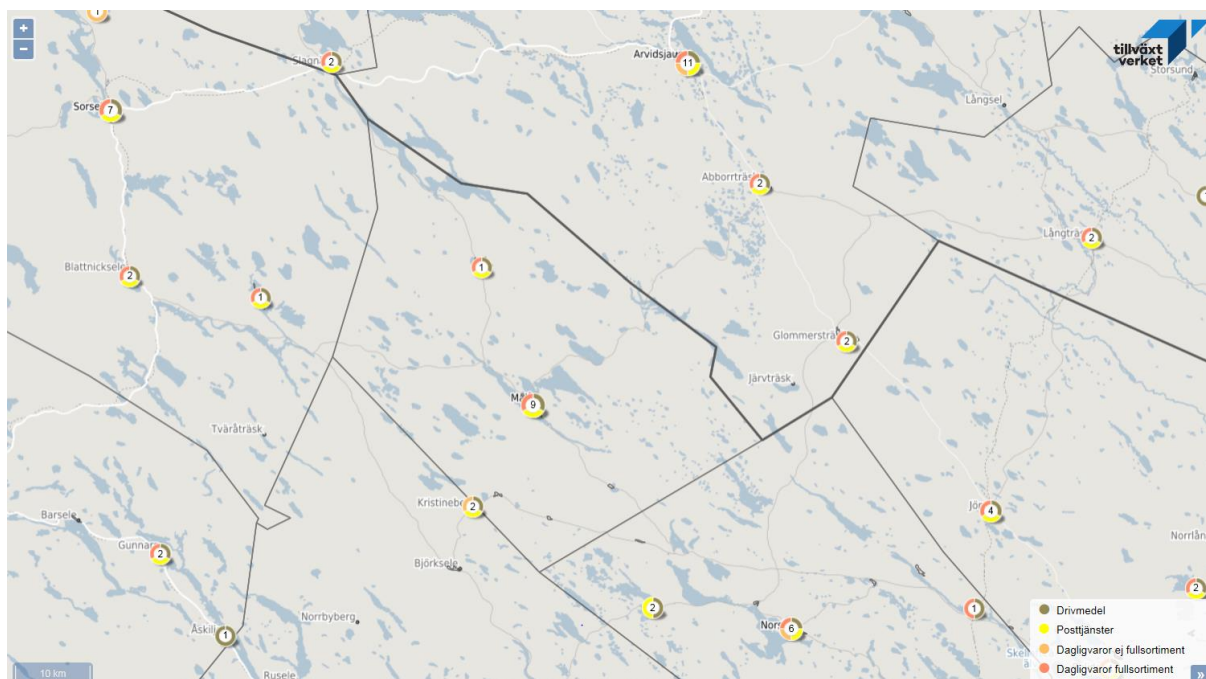
Ansvar för åtgärd: Utvecklingsavdelningen
Finansiering av åtgärd: Kommunstyrelsen

7 Avgränsningar

I planen ingår inte detaljbeskrivning av all offentlig service och verksamheter som är ålagda kommunen via lagstiftning. Malå kommun har flera andra dokument som påverkar och behandlar servicen, t. ex Översiktsplan, Fördjupad översiktsplan, Lokal utvecklingsstrategi, Integrationsstrategi, Bredbandstrategi, VA-plan. Översiktsplanen är det övergripande dokumentet för Malå Kommun under vilket bland annat den kommunala serviceplanen ingår.

8 Nulägesanalys

Malå kommun har en folkmängd på 3117 invånare (september 2018).

Karta över täckningsnivå inom närområdet runt Malå kommun med överblick på drivmedel, posttjänster, dagligvarubutikerna med fullt sortiment och ej fullt sortiment. (PIPOS maj 2019)

Inom Malå kommuns geografiska yta har ingen längre än 30 km till närmsta dagligvarubutik eller drivmedelsstation.

Nedan beskrivs ett nuläge vad gäller den kommersiella servicen inom Malå kommun. I den ingår dagligvaruhandel, drivmedel, Post, Apotek, Apoteksombud, Systemombud samt grundläggande betalningstjänster.

8.1 Dagligvaruhandel

I nedanstående sammanställning finns två kategorier av butiker som benämns, Dagligvarumarknad med fullt sortiment och Servicebutik. I Malå kommun finns tre butiker som klassas som Dagligvarubutiker med fullt sortiment, ICA Supermarket, COOP Konsum och Handlar'n i Adak. De har ett stort utbud av artiklar och en hög omsättning. Nivån under är Servicebutik och hit räknas Frendo som har mindre antal artiklar och lägre omsättning, men är kopplad till andra tjänster liksom drivmedel och restaurang. Dessa finns i representerade i kommunens serviceorter.

Exempel på service idag (PIPOS, Tillväxtverket)

Butik med dagligvaror	Ort	Typ	Övrigt
COOP Konsum	Malå	Dagligvarubutik	
Handlar'n	Adak	Dagligvarubutik	Drivmedel
ICA Supermarket	Malå	Dagligvarubutik	Postombud, paketutlämning
Frendo (INGO/Frasses)	Malå	Servicebutik	Drivmedel, snabbmat, livsmedel, sällansköpsvaror

8.2 Drivmedel

Några viktiga förutsättningar för att man ska kunna bo och verka i landsbygden är tillgång till bil, drivmedel och ett bra vägnät. Statistiskt sett så kör människor på landsbygden mer bil och har fler bilar än stadsbefolkningen, detta i huvudsak på grund av den begränsade kollektivtrafiken. I Malå kommun finns fyra kommersiella drivmedelsanläggningar som generellt ger ett godtagbart utbud i kommunen. I samhället finns tillgång till tre drivmedelsstationer och en drivmedelsstation i Adak. I andra byar finns ingen tillgång till drivmedelsanläggningar men de har rimliga avstånd till andra närliggande drivmedelsanläggningar, det vill säga inte mer än 40 km.

Försäljningsställena innefattar även två tank- eller automatstationer (inte bemannad) som säljer t.ex. enbart bensen. Mellan kommunhuset och INGO i samhället byggs också laddningsstation med uttag för elbilar. Det planeras även för laddstolpe i serviceorten Adak. Det kommer att behövas fler laddningsstationer i framtiden och utbyggnaden av dessa är under granskning på regional nivå.

Drivmedelsställen	Ort	Typ	Service
Handlar´n	Adak	Drivmedel	Dagligvarubutik
INGO	Malå	Drivmedel	Servicebutik, snabbmat
Malå Diesel/Bensin Fabriksgatan 1	Malå	Drivmedel	Obemannad
Std	Malå	Drivmedel	Obemannad
Malå Fabriksgatan 4	Malå	Drivmedel	Obemannad

8.3 Post-, apoteks-, system- och spelombud

De statliga bolagen har på många håll ombudsverksamhet på landsbygden. Apoteket och Post Nord ingår i den grundläggande kommersiella servicen medan Svenska Spel och Systembolagets ombudsverksamhet bidrar till dagligvarubutikernas attraktivitet. De lokala serviceorterna ska tillhandahålla en grundläggande kommersiell service som omfattar dagligvaruhandel, drivmedel, post, apotek och betaltjänster.

Posttjänster	Ort	Typ	Service
Malå Busstation	Malå	Paketombud	Bussgods/Norrlandsfrakt
HANDLAR´N	Adak	Paketombud	DHL, Bussgods
ICA Supermarket	Malå	Paketombud	PostNord
Frendo	Malå	Paketombud	DHL Freight

8.4 Betaltjänster

Lagen om kassaservice avskaffades genom riksdagsbeslut och Postens dotterbolag Svensk Kassaservice AB avvecklades vid årsskiftet 2008-09. Den nya tekniken och övergången till grundläggande betaltjänster tog fart med internetbetalningar, kontantuttag och kortbetalningar, vilket skedde på marknadens villkor. Detta medförde att det blev obalans mellan stad och landsbygd. När butiker på landsbygden lades ner så påverkades också tillgången på kontantuttag för de som levde och verkade i bygderna.

I och med den snabba utbyggnaden av bredbandsfiber i Malå kommun de senaste åren finns idag tillgång till snabb Internetuppkoppling på de serviceorter som kommunen avser att skriva avtal med. Det ger oss möjlighet att tillhandahålla betaltjänster i landsbygden.

Det kan råda viss begreppsförvirring kring benämningen betaltjänst. Det används samma benämning då man använder en tjänst på Internet som man betalar för men också inom bankväsendet där det avser tjänsten att utföra en betalning. Med fördel kan man särskilja dessa genom två olika benämningar:

- Betaltjänst: Tjänst som man erhåller på nätet mot betalning.
- Betalningstjänst eller betalningsservice: Tjänster som banker erbjuder sina kunder när det gäller överföring av pengar och betalningar.

I detta sammanhang avses att ge invånarna på landsbygden möjlighet att kunna utföra båda tjänsterna. Genom den lokala serviceorten ges tillgång till snabb bredbandsuppkoppling och gratis Wi-Fi (trådlöst nätverk) uppkoppling.

8.5 Transporter och kollektivtrafik

Transporter av varor och till och från landsbygdsområden är helt avgörande för att skapa tillgänglighet för den kommersiella servicen på landsbygden. En nu kraftigt växande e-handel berör lika mycket landsbygden som staden och ökar behovet av transport av beställda varor. Genom att samordna alla transporter som sker så ökar också möjligheten att kunna säkerställa de ökande behoven. Idag går mycket av transporterna via Bussgods men också Post Nord, Schenker och DHL.

Post Nord har genom avtal med Axfood AB (Handlar'n) och Menigo Foodservice AB (Nära dig) hand om transporterna av dagligvaror i kommunens landsbygd. Vidare så ger Post Nord uppdrag i sin tur till Bussgods som bland annat distribuerar mjölkprodukter, systemvaror och övriga varor. Fördelen med Bussgods är att de genom Länstrafikens ordinarie busslinjer kan genomföra transporter veckans alla dagar.

Närtrafiken omfattas av verksamheten hos Länstrafiken i Västerbottens- och Norrbottens län. Länstrafiken upphandlar Linjetrafiken lokalt och i Malå Kommun är det avtalet skrivet med Malå Taxi. Kollektivtrafikplanen är antagen av Malå Kommun. De erbjuder lokala resor inom Malå kommun utöver de tidtabellsbundna linjerna som Länstrafiken erbjuder. Närtrafiken är efterfrågestyrd och har begränsat trafikutbud. Kunden kontaktar Beställningscentralen (BC) och beställer resa i god tid, senast kl. 17.00 vardagen före resdagen. BC samordnar resorna vilket kan innebära sällskap på resan.

9 Stöd för kommersiell service

För att uppnå en god servicenivå i hela landet finns olika ekonomiska stöd till i första hand dagligvarubutiker och bensinstationer i gles- och landsbygder.

Tillväxtverket har ett nationellt samordningsansvar i frågor som rör stödet till kommersiell service. Du ansöker om stödet hos Länsstyrelsen i Västerbottens län/Region Västerbotten. För mer uppdaterad information läs på Tillväxtverkets hemsida.

<https://tillvaxtverket.se/amnesomraden/regional-kapacitet/service-i-gles--och-landsbygder/olika-stod-till-service.html>

9.1 Stöd till kommersiell service i glesbygd – Region Västerbotten/Tillväxtverket

Den som tillhandahåller livsmedelsservice (nödvändigt utbud av basservice) via exempelvis en dagligvarubutik eller en bensinstation i glesbygd eller landsbygd kan få stöd till kommersiell service. Stöd till kommersiell service används för att trygga tillgången på dagligvaror och drivmedel i serviceglesa områden i länet.

Vem kan söka stöd?

Den som driver

- dagligvarubutik
- varubuss för försäljning av dagligvaror
- bensinstation
- fackhandel (endast om synnerliga skäl föreligger) samt kommuner som bekostar hemsändning av varor till hushållen.

Var kan man söka stöd?

Stöd kan ges servicegivare i serviceglesa områden där det inte finns mer än ett företag med samma verksamhetsinriktning på orten eller i dess närhet.

Vilka stödformer finns?

- Investeringsbidrag – Stöd kan erhållas i samband med investeringar i byggnader, större reparationer av lokaler som behövs för verksamheten, inventarier, inredning eller liknande som behövs för verksamheten.
- Servicebidrag – Bidrag lämnas endast om det finns särskilda skäl och andra åtgärder har prövats. Bidraget lämnas endast i samband med tillfälliga lönsamhetsproblem som kan bedömas vara övergående. Bidrag lämnas med högst 250 000 kr per år till samma mottagare. Om det av servicestrategiska skäl bedöms som betydelsefullt kan bidraget utsträckas till 300 000 kr per år.
- Hemsändningsbidrag – Bidraget riktar sig mot kommuner som helt eller delvis bekostar hemsändning av dagligvaror till hushåll. Ersättningen kan också gälla inköpsresor. Det är kommunen som avgör om och hur varuhemsändning eller inköpsresor ska subventioneras. Kommunen kan i sin tur ansöka om hemsändningsbidrag för sina kostnader. Bidrag kan lämnas om sändningen sker på ett ändamålsenligt sätt och utan onödiga kostnader. Bidraget får lämnas med ett belopp som motsvarar högst 50% av kommunens nettoutgift. Bidraget får inte överstiga 200 kr per hushåll och max två varuhemsändningstillfälle per vecka.
- Särskilt driftstöd.

Stöd

Stöd kan sökas för investeringar som leder till bättre tillgång till service på landsbygden. Syftet med stödet är att upprätthålla och utveckla lokal service för dem som bor, verkar på och besöker landsbygden. Man kan få stöd för dagligvarubutiker, drivmedelsanläggningar och servicepunkter där service finns samlad samt stöd till distributions- och logistiklösningar. Stödet söks hos Länsstyrelsen, via Jordbruksverkets webbsida; <http://www.jordbruksverket.se/etjanster/etjanster/stod/foretagsochprojektstod.4.37e9ac46144f41921cd21af6.html>

Vem kan få stöd?

Näringsliv, föreningar, organisationer, myndigheter, kommuner, landsting och regioner, kan söka stöd.

Investeringar i kommersiell och offentlig service

Stöd kan sökas för investeringar i lokal kommersiell service som dagligvarubutiker och drivmedelsanläggningar. Man kan också få stöd för att etablera servicepunkter för gårdsbutiker, campingplatser, värdshus, bygdegårdar eller andra lokaler. Det kan då handla om en kombination av kommersiell service så som dagligvaror och drivmedel tillsammans med exempelvis, biblioteksverksamhet, medborgarinformation, betaltjänster, kontanthantering samt ombudsverksamhet för post och pakethantering. Det finns även stöd för investeringar i distributions- och logistiklösningar, i syfte att underlätta för samordnade varutransporter. Det kan finnas regionala begränsningar för vad du kan söka stöd för.

Det här kan man få stöd för

Utgifter för att genomföra investeringen, som köp av arbete, byggnad och nytt material, köp eller avbetalningsköp av ny eller begagnad utrustning och nya maskiner tjänster som du köper av arkitekter, ingenjörer och konsulter köp eller utveckling av programvara. Om man köper begagnad utrustning måste man intyga att den tidigare ägaren inte har fått stöd för inköp av den. Man kan däremot inte få stöd för lön till anställda i företag och inte heller till eget arbete i enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag för att genomföra investeringen.

Så här mycket kan man få i stöd

Du kan få stöd för upp till 50 procent av de utgifter som ger rätt till stöd. Utgifterna måste vara 50 000 kronor eller mer för att man ska kunna få stöd. I vissa fall kan man få stöd för upp till 90 procent av de utgifter som ger rätt till stöd. Detta om:

- du investerar i förbättrad tillgänglighet
- startar upp en nedlagd butik
- försäljningsstället för dagligvaror, drivmedel eller servicepunkter är högt prioriterad i länsstyrelsens handlingsplan utifrån de regionala serviceprogrammen
- gör investering för att förbättra miljön och klimatet, (exempelvis genom energieffektivisering),
- du kompletterar försäljningsstället med andra grundläggande servicefunktioner (exempelvis olika typer av ombudsverksamheter så som post- och pakethantering eller apotek),

I de fall där man kan få 90 procent stöd för sina utgifter i stöd måste utgifterna vara 30 000 kronor eller mer.

Stödet söks via e-tjänst

Man söker stödet via Jordbruksverkets e-tjänst för företagsstöd och projektstöd. Man når också e-tjänsten via Mina sidor. E-tjänsten hjälper dig att göra en korrekt ansökan. Man loggar in med e-legitimation. Det innebär att man också skriver under sin ansökan elektroniskt. När man har skickat in sin ansökan får man en kvittens på att den har kommit in till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen prioriterar bland ansökningarna

Länsstyrelsen kommer att bedöma er ansökan efter vad som är prioriterat för att nå målen med Landsbyggsprogrammet och målen för er regions utveckling. Det är endast de högst

prioriterade ansökningarna som får stöd. Vilka prioriteringar som gäller i ditt län kan man läsa om på Länsstyrelsens webbplats.

Skicka ansökan innan investeringen påbörjas

Utgifter som man vill räkna in i investeringen får inte ha funnits eller betalats innan ansökan kommit in till Länsstyrelsen. En utgift får man när man köper en vara eller en tjänst. I samband med ansökan om utbetalning av stöd redovisas fakturadatum för inköpet och datum för betalning av fakturan. Även bygdemedel kan sökas via Länsstyrelsen.

9.2 Handlingsplan och uppföljning för Malå kommun 2019-2020

Handlingsplan och uppföljning för Malå kommun 2019–2020

	Handlingsplan	Ansvarig	Uppföljning
1	Ge kommunalt stöd till kommersiell service genom hemsändningsbidrag samt informera butikerna om bidraget.	Utvecklingsavdelningen i samarbete med omsorgsavdelningen	Årligen i februari.
2	Behålla servicetillgängligheten genom fortsatt satsning på kollektivtrafik över hela kommunen.	Kommunledningsgruppen	Vid upphandling
3	Inkludera landsbygdsservice i kommunens planer och program.	Respektive avdelning	Löpande
4	De möjligheter som upphandlingspolicyn ger för inköp från mindre leverantörer och butiker ska tillämpas.	Upphandlingsansvarig Respektive avdelning	Vid upphandling
5	Avdelningarna verkar för att skapa kontaktytor som ger ökad insikt i varandras verksamheter i avseende att samordna kommunens arbete med service på landsbygden.	Respektive avdelning	Löpande
6	Tillhandahålla samhällsinformation till besökarna på serviceorterna.	Respektive avdelning Utvecklingsavdelningen	Årligen/löpande
7	Stödja initiativ för att hitta nya lösningar på service och utveckling av orterna på landsbygden.	Respektive avdelning Utvecklingsavdelningen	Löpande arbete

En viktig del av serviceplanarbetet kommer att bestå av implementering och att årligen följa upp och analysera hur kommunen utvecklas med hjälp av handlingsplanen, vilket också utgör grunden för serviceplanens utvärdering. Denna insats finansieras via bygdemedel. Se handlingsplan bygdemedel 2019. Revidering av handlingsplan sker vart annat år.